

Posudek diplomové práce

Název práce: *Otrok v římském právu*

Místo a rok vydání: Olomouc, 2021

Diplomant(ka): Marek Duda

Vedoucí: doc. JUDr. Petr Dostálík, Ph.D.

Oponent: JUDr. et PhDr. Jakub Razim, Ph.D.

Diplomant předložil k posouzení diplomovou práci se stručným názvem *Otrok v římském právu*. Přestože to není téma nijak nové, a ve své podstatě již mnohokrát zkoumané a také ve své podstatě dost široce pojaté. Téma vnímá diplomant jako aktuální a spojuje jej s otázkou lidských práva, tak jak je zakotvená v Listině.

Na druhou stranu pojmá diplomant téma poměrně komplexně, zahrnuje do svého narativu i vývoj otroctví v jiných státech starověku (Mezopotámie, Egypt, Řecko, zajímavá je v tomto ohledu zejména Palestina). Za klad práce považují také okolnost, že obsahuje nejen část institucionální, ale také v základních rysech předkládá historický vývoj otroctví v antickém Římě. Hodnotím také velmi kladně, že diplomant institucionální část své práce, věnovanou postavení otroka v antickém Římě z velké části vyčerpává, kdy se zabývá jak otázkami vzniku a zániku otroctví, ale také problematikou otroka jako věc (zejména v obligačním právu) a otroka jako člověka. Jsou tedy v práci shrnuty všechny podstatné aspekty fenoménu, který je označován v římských pramenech jako *homo* nebo *servus*.

Diplomant při práci vycházel jednak z pramenů, a to nejen římského práva, dále také ze značného množství odborné literatury, včetně literatury zahraniční. Zná všechna podstatná díla, dostupná v tuzemsku, věnovaná problematice otroctví (W.W. Buckland, P. Oliva, R. Knapp, J. Klíma, R. Hubbard) a dobře se v nich orientuje. Práce je opatřena rozsáhlým poznámkovým aparátem.

Za klad práce považují zejména široký záběr, ve kterém se diplomant zabývá postavením otroka - přes Chamurappiho zákoník, Starý a Nový zákon až po ustanovení Zákona XII desek. Rovněž pozitivně hodnotím skutečnost, že diplomant v rámci výkladu otroctví v Římě zasazuje tento fenomén do historických souvislostí. Probírá postavení otroka v jednotlivých fázích vývoje římského státu a práva, což práci dodává potřebnou hloubku,

včetně vývoje příslušné legislativy. Diplomant se nevyhýbá ani vlivu křesťanství na postavení otroka v pozdním císařství. V práci jsou velmi podrobně popisovány jednotlivé aspekty otroctví, za hojné pomoci právních pramenů, tyto aspekty jsou navíc zasazovány do historického kontextu. Diplomant se zabývá i speciálními otázkami, jako je propuštění otroka na svobodu proti vůli jeho pána podmínkou v kupní smlouvě nebo udělením dřevěného meče (kapitola 5.3). Zcela okouzlen jsem šestou kapitolu práce, ve které se diplomant zabývá otrokem jako předmětem obligačního práva i osobou, nadanou vůlí tak, jak je jeho zvykem, stručně, výstižně a přitom zcela komplexně - z hlediska kontraktů, deliktů (krádeže, protiprávního poškození, předmět vindikace a publiciány). V této kapitole se nachází jádro celé práce, zde diplomant řeší celou řadu právních problémů, týkajících se otroka jako předmětu - nebezpečí nahodilé zkázy, odpovědnost za útěk otroka, odpovědnost za zranění otroka.

Z hlediska otroka jako osoby si diplomant všímá právních aspektů nabývání vlastnictví skrze otroka, řeší zejména otázku nutnosti přítomnosti vůle pána při jednání otroka, otázku platnosti smlouvy, uzavřené otrokem, poskytnutí věci do výpůjčky otrokem bez pánovi vůle, apod. Tyto otázky řeší diplomant s odkazem na příslušná ustanovení Digest, s tím, že poukazuje na odlišná stanoviska klasických římských právníků. Při řešení problému akcentuje diplomant i procesní aspekty - *actio de in rem verso*, *actio quod iussu*, *actio institoria*. Tato kapitola je velmi kvalitně zpracovaná a může sloužit jako základ buď pro publikaci samostatné studie nebo může sloužit jako základ eventuální rigirózní práce.

Na závěr jsem nucen konstatovat, že práce je velmi kvalitně zpracována, má dobrou strukturu a jasné závěry, diplomant prokázal schopnost samostatně formulovat a řešit problémy spojené s postavením otroka. A to jak v historickém kontextu nejen starověkého Říma (a celého Středomoří), tak také v rámci řešení jednotlivých institucionální (právních) otázek.

Doporučuji práci k obhajobě a navrhuji v případě úspěšné obhajoby známku **A** (výborně). V rámci diskuze u obhajoby bych rád srovnal postavení otroka a názor společnosti na otroka (a propuštěnce) ve starověkém Římě a Řecku na straně jedné a starých orientálních despociích (Egypt, Mezopotámie) na straně druhé.

V Přerově, dne 2. května 2021

doc. JUDr. Petr Dostálík, Ph.D.

